

Inspectie van het Onderwijs
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

**AANPAK BEOORDELING
INGEKOCHE
EXAMENINSTRUMENTEN EN
-DIENSTEN IN 2012**

UTRECHT, oktober 2011

1. Inleiding

1.1. Achtergrond

Het toezichtkader bve 2012 is medio september 2011 goedgekeurd door de minister. De inspectie blijft in 2012 onderzoek uitvoeren bij examenleveranciers. In paragraaf 4.2.3 van het toezichtkader staat hierover het volgende:

"De inspectie ziet op de instelling toe op de kwaliteit van de uitgevoerde examens, ook indien de exameninstrumenten zijn ingekocht. De omvang van het onderzoek is dan afhankelijk van de waarborg aan de voorkant, en ook van de wijze waarop de instelling het instrument eventueel aangevuld en toegepast heeft.

Met het oog op het belang van standaardisering voor de examenkwaliteit en de rol van de examenleveranciers daarbij zal de inspectie daarnaast periodiek en steekproefsgewijs onderzoek doen bij examenleveranciers om de kwaliteit van hun examenprocessen en ingezette exameninstrumenten te beoordelen. De uitkomsten van het onderzoek naar exameninstrumenten van leveranciers geeft de inspectie weer in een overzicht op haar website. Instellingen kunnen die informatie gebruiken bij hun beslissing om al dan niet instrumenten in te kopen".

1.2 Grenzen aan toezicht op ingekochte producten en diensten

Het onderzoek dat de inspectie uitvoert bij leveranciers biedt duidelijkheid voor instellingen. Onderwijsinstellingen weten dan welke producten en/of diensten van goede kwaliteit zijn. Dit toezicht kent echter ook grenzen. Niet in alle gevallen kan de inspectie bij de leverancier namelijk een eindoordeel geven over de kwaliteit van producten en diensten. Voorts heeft de inspectie geen wettelijke basis om het onderzoek bij de leverancier zelf uit te voeren, en is de capaciteit van de inspectie begrensd. Deze punten lichten wij hieronder nader toe.

De onvolledigheid van de exameninstrumenten bij inkoop

Competentiegerichte exameninstrumenten hebben steeds vaker het karakter van kadertoetsen. Ook bij leveranciers zien we deze ontwikkeling ontstaan. Dat wil zeggen dat als het instrumentarium (en/of de dienst) afgenomen wordt van de leverancier nog niet bekend is wat feitelijk de opdrachten zijn aan de student, hoe de examensetting eruit ziet, welke beoordelingscriteria gehanteerd worden en waar de cesuur ligt. Die aspecten moeten dan nog nader uitgewerkt worden door de onderwijsinstelling. Het kader moet op de student en/of de specifieke situatie worden toegesneden.

Kadertoetsen passen naar de mening van de inspectie overigens prima bij de aard van competentiegerichte examinering. Kadertoetsen dragen bovendien bij aan de standaardisering en de kwaliteit van de examinering.

Bij competentiegerichte examinering wordt gewerkt met diverse soorten instrumenten, zoals de proeve van bekwaamheid, het reflectiegesprek, het criteriumgericht interview en het portfolio. Al deze instrumenten zijn in de regel een middel om in de beroepspraktijk (of in de beroepsnabije of de gesimuleerde beroepssituatie) de kennis, houding en vaardigheden te examineren. Daarnaast volgen studenten steeds meer individuele opleidingstrajecten in sterk verschillende beroepssituaties (bedrijven). Vooraf is, gezien de diversiteit, het exameninstrument niet zodanig compleet te maken dat er sprake is van een concrete opdracht, een

beschreven examensetting, beoordelingscriteria en een normering. Op het moment dat de student toe is aan de examinering dienen deze (nog niet volledig ingevulde) onderdelen nader uitgewerkt te worden.

Examinering vindt derhalve steeds meer 'op maat' plaats. Van 'confectie-exameninstrumenten', en de afname en beoordeling daarvan, zal in de competentiegerichte examinering steeds minder sprake zijn. Steeds vaker zullen leveranciers derhalve de kaders voor de examinering aanleveren in de vorm van 'kadertoetsen'.

Onvolledig instrumentarium kan uiteraard niet vooraf worden vastgesteld. Dat kan de examencommissie wel doen op het moment dat de kadertoets nader is ingevuld en daarmee is afgestemd op de situatie van de student. Inherent hieraan is dat ook de inspectie steeds minder vaak vooraf het eindoordeel kan uitspreken dat de toets aan de examenstandaarden voldoet. Dat kan immers pas als de examinering 'op maat' is toegesneden en is ingevuld.

Als de inspectie een kadertoets bij een leverancier heeft onderzocht dan volgt daaruit het oordeel 'N', mits het instrument voldoende richtlijnen bevat om het instrument te completeren en het geen zaken bevat die strijdig zijn met de regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012. De 'N' impliceert dat nader onderzoek bij de instelling nodig is om vast te stellen of het examen voldoet aan de examenstandaarden.

Er is geen wettelijke basis voor onderzoek van de inspectie bij leveranciers

De inspectie heeft wettelijk gezien de taak om examentoezicht uit te voeren bij onderwijsinstellingen. De inspectie heeft geen wettelijke basis om onderzoek uit te voeren bij leveranciers die examenproducten of -diensten leveren aan die instellingen.

De onderwijsinstelling is volgens de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) verantwoordelijk voor de examinering, ook als er ingekocht wordt bij leveranciers¹. Onderzoeken die de inspectie uitvoert bij leveranciers geschieden derhalve op vrijwillige basis.

1.4 Bijeenkomst leveranciers

Op donderdag 10 november 2011 is er een bijeenkomst gepland met alle leveranciers om de plannen voor 2012 te presenteren en toe te lichten.

¹ Als een onderwijsinstelling de examinering echter uitbesteedt aan een exameninstelling, is de exameninstelling verantwoordelijk. Dan gaat de verantwoordelijkheid over op de exameninstelling. Dit komt in de praktijk overigens niet vaak voor. Een onderwijsinstelling is verplicht om de examens uit te besteden, als de examenlicentie is ingetrokken.

2. Reeds beschikbare informatie over leveranciers

Op de website van de inspectie is veel informatie te vinden over de kwaliteit van de instrumenten en diensten van examenleveranciers (www.onderwijsinspectie.nl).

In de '*Overzichten leveranciers*' worden de beoordelingen van producten en diensten van leveranciers gepubliceerd. Zo nodig worden eventuele bijzonderheden vermeld. Deze overzichten worden elk kwartaal aangevuld met de onderzochte instrumenten die voorafgaand aan de publicatie zijn onderzocht. Vanaf 2012 worden zowel de positieve als de negatieve oordelen in dit overzicht opgenomen.

Op de website zijn voorts de *leveranciersrapporten* uit 2009 en 2010 te vinden.

Instellingen kunnen de informatie uit de '*Overzichten leveranciers*' evenals de informatie uit de rapporten gebruiken bij het nemen van beslissingen over inkoop voor het volgende schooljaar.

3. Uitvoering vanaf 2012

3.1 Opzet beoordeling exameninstrumenten en diensten leveranciers

Uitgangspunt voor het toezicht in 2012 en latere jaren blijft de reeds bekende informatie over de leveranciers. Oordelen over instrumenten en diensten van de leveranciers worden op de website weergegeven.

Vanaf 2012 worden via twee wegen instrumenten en diensten van examenleveranciers onderzocht.

- *Rechtstreeks bij de leverancier*

In de eerste plaats wordt elke drie jaar op basis van een steekproef rechtstreeks bij de leverancier een aantal producten en/of diensten onderzocht en beoordeeld. Elke leverancier wordt derhalve één keer in de drie jaar door de inspectie onderzocht. Een leverancier wordt onderzocht als een substantieel aantal instellingen (minimaal 10 voor alle aangeboden opleidingen samen) bij de betreffende leverancier heeft ingekocht. Om vast te stellen of leveranciers aan die voorwaarde voldoen, voeren we jaarlijks een inventarisatie uit bij leveranciers.

We onderzoeken per leverancier maximaal 10 opleidingen. Voor de grotere leveranciers wordt een steekproef getrokken uit het aanbod. De 10 opleidingen worden op een slimme manier gekozen, zodat het onderzoek zoveel als mogelijk een beeld geeft over de kwaliteit van de instrumenten van de leverancier als geheel. Door het onderzoeksteam wordt vooraf een indeling gemaakt van groepen exameninstrumenten die min of meer dezelfde systematiek kennen. De selectie wordt gemaakt op basis van alle reeds bekende informatie en eerdere beoordelingen van de instrumenten van de leverancier. De steekproef is niet representatief voor het gehele aanbod van de leverancier, maar geeft wel een goed beeld van het totale aanbod.

Omdat we maximaal 10 opleidingen per leverancier onderzoeken, doen we bij kleine leveranciers (die niet meer dan 10 opleidingen in het aanbod hebben) feitelijk een onderzoek naar hun volledige aanbod. Bij die leveranciers geven we derhalve een (totaal)oordeel over de kwaliteit van alle aangeboden opleidingen.

Ieder jaar verzoeken we de leveranciers om een overzicht van beschikbare producten en diensten te verstrekken aan de inspectie. Ook wordt informatie uitgewisseld over producten en diensten die uit het aanbod zijn genomen en belangrijke wijzigingen binnen bestaande producten.

- *Via instellingen*

Daarnaast voeren we jaarlijks instellingsanalyses uit bij een derde van het totaal aantal onderwijsinstellingen. Dat is opgenomen in het goedgekeurde toezichtkader bve 2012. Voor de stelselonderzoeken die in dat verband worden uitgevoerd worden aselekt opleidingen geselecteerd. In die steekproef zullen ook opleidingen zitten waarvoor ingekocht wordt bij examenleveranciers. De exameninstrumenten die we dan tegenkomen onderzoeken we – voor zover niet eerder onderzocht - via de instellingen. De instrumenten vragen we in dit geval op bij de instellingen (de inspectie neemt in dit stadium geen contact op met de leverancier). Bij het onderzoek betrekken we ook de informatie die al bekend is over de leverancier. Naast de instellingsanalyses kunnen ook in de kwaliteitsonderzoeken (tweede orde toezicht) opleidingen worden betrokken waarvoor de examinering wordt ingekocht. Mocht ingekocht materiaal onvoldoende blijken te zijn, dan neemt de inspectie ook contact op met de leverancier.

Nadere toelichting op het onderzoek bij leveranciers

De exameninstrumenten en -diensten worden beoordeeld aan de hand van de nieuwe standaarden 1 en 2 uit de Regeling standaarden examenkwaliteit mbo 2012. De nieuwe regeling is gepubliceerd in de Staatscourant. Daarin is ook de normering opgenomen.

De resultaten van het onderzoek worden openbaar gemaakt.

Het onderzoek bij leveranciers richt zich op een gehele opleiding en/of een deelkwalificatie. Voor opleidingen binnen de beroepsgerichte kwalificatiestructuur is de kerntaak de 'kleinste' eenheid waarop het onderzoek zich richt.

Er zijn momenteel 38 leveranciers bekend.

De examenleveranciers die in aanmerking komen voor het onderzoek 'rechtstreeks bij de leverancier' worden in drie, qua omvang, gelijke groepen verdeeld. In 2012 worden circa 13 leveranciers onderzocht op basis van een steekproef. Ook wordt bij die leveranciers het aanbod geïnventariseerd. In 2013 worden vervolgens 13 andere leveranciers onderzocht, en in 2014 volgt de laatste groep.

Bij leveranciers die in een bepaald jaar niet onderzocht worden, voeren we wel een informatief gesprek. We doen dat om het overzicht bij te houden, om nieuwe ontwikkelingen te bespreken, om vast te stellen of meer dan 10 instellingen bij de leverancier inkopen en om een overzicht te verkrijgen van de te leveren instrumenten en diensten van de leveranciers. In 2012 wordt derhalve bij circa 25 leveranciers een dergelijk gesprek gevoerd. Het jaarlijks gesprek wordt door twee inspecteurs gevoerd, waaronder de contactinspecteur voor de leverancier.

In december 2011 starten we met het voeren van de gesprekken met de leveranciers. Vanaf 15 januari 2012 starten we met de onderzoeken bij de leveranciers.

3.2 Nieuwe leveranciers

Het aantal leveranciers is niet constant. Nieuwe leveranciers melden zich bij de inspectie, of komen naar voren tijdens de onderzoeken bij de instellingen.

De instrumenten van nieuwe leveranciers worden beoordeeld als we ze tegenkomen in het onderzoek bij de instellingen (via de instellingsanalyse).

Daarnaast kunnen nieuwe leveranciers een verzoek indienen om rechtstreeks te worden beoordeeld door de inspectie (in de driejaarlijkse cyclus, zie paragraaf 3.1 eerste bullet). Per verzoek wordt nagegaan of we daarop ingaan. Een leverancier wordt pas onderzocht als een substantieel aantal instellingen (minimaal 10 instellingen, voor alle aangeboden opleidingen samen) bij de betreffende leverancier heeft ingekocht. Twee voorbeelden ter verduidelijking:

- als een leverancier voor 2 opleidingen exameninstrumenten aanbiedt die door meer dan 10 instellingen worden afgenomen, dan onderzoeken we de leverancier.
- Als een leverancier voor 12 opleidingen exameninstrumenten aanbiedt die slechts door 2 instellingen worden afgenomen, dan onderzoeken we de leverancier niet.

Deze beleidslijn zal worden uitgewerkt en op de website van de inspectie worden geplaatst.

3.3 Publicatie beoordelingen leverancier (extern)

De beoordelingen over de onderzochte instrumenten van de leverancier worden gepubliceerd.

De resultaten van de onderzoeken naar opleidingen die *rechtstreeks* worden uitgevoerd bij leveranciers presenteren we in het 'overzicht leveranciers' op internet. We stellen geen aparte rapporten per leverancier meer op. De informatie in het overzicht moet toegankelijk zijn. Zowel voldoende oordelen als onvoldoende oordelen zullen worden weergegeven. Bij onvoldoende oordelen geven we een toelichting op het oordeel.

De resultaten van de onderzoeken naar opleidingen die *via instellingen* worden onderzocht, nemen we op in de rapporten van instellingen. Daarnaast wordt die informatie verwerkt in het 'overzicht leveranciers' op internet.

In uitzonderingsgevallen kan de inspectie oordelen over onderzochte instrumenten mogelijk van toepassing verklaren op niet onderzochte instrumenten van dezelfde leverancier. Dat verrijkt het beeld van de kwaliteit van de exameninstrumenten en – diensten van de betreffende leverancier.

Deze werkwijze kan bijvoorbeeld worden toegepast als een zelfde examensystematiek wordt gehanteerd en de opzet van het examen sterk overeenkomt met een reeds onderzocht instrument. Dit is ter beoordeling van de inspectie. In deze gevallen vindt er altijd verificatie bij de leverancier plaats. Deze oordelen zullen dan ook in het overzicht op internet worden weergegeven.